

Het late gelijk van Darwin: het belang van een evolutionaire invalshoek in de psychologie

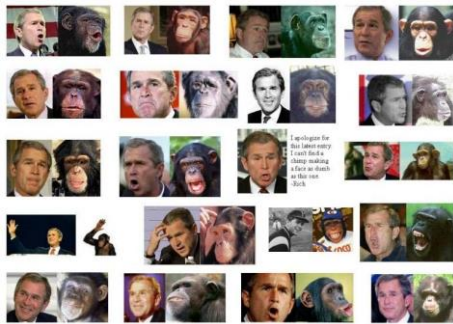
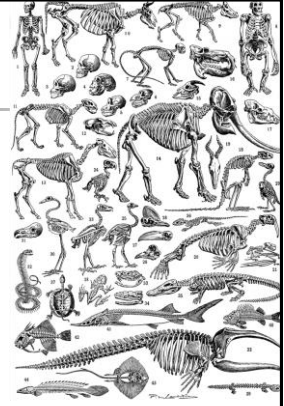
Abraham Buunk
Akademiehoogleraar Evolutionaire Sociale Psychologie

Voordracht voor het SIGO Symposium
Darwin in een maatschappelijke context
Amsterdam, 22 mei 2014

Darwin: de mens als dier

- Fysiek: gemeenschappelijk bouwplan
- Mentaal: zelfde gevoelens; gemeenschappelijke gezichtsuitdrukkingen

Psychologie

- “.....in de toekomst (zal de) psychologie ... gebaseerd worden op een nieuw fundament, dat van de noodzakelijke verwerving van alle mentale krachten en vermogens via geleidelijke overgangen. Licht zal worden geworpen op de oorsprong van de mens en zijn geschiedenis”.
- C. Darwin (1859). *The origin of species by natural selection*. London: John Murray.

Veel Darwinisten in de psychologie eind 19^e, begin 20^e eeuw:

1. Geen God meer nodig als verklaring

Gerard Heymans

- “...de hypothese van een van de wereld verschillenden, slechts uiterlijk er op inwerkenden God een overbodige hypothese is” (Heymans, 1933, p. 132).

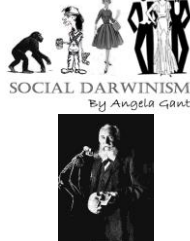
2. Belang van instincten

- William McDougall's *Social psychology* (1908): instinctenleer (o.m. vluchtinstinct, walgingsinstinct, nieuwsgierigheidsinstinct, en reproductieve instinct)

3. Evolutionaire concepten toegepast op samenleving

- Herbert Spencer: "survival of the fittest"
- social Darwinisme*: rechtvaardigen ongelijkheid, sociaal conservatisme, militarisme, ongebreideld kapitalisme
- Ernst Haeckel: *wetenschappelijk racisme*: Caucasische ras superieur, zwarten dichtbij apen

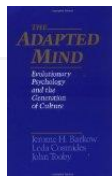
Waarom de evolutietheorie verdween uit psychologie

- Weerstand tegen sociaal Darwinisme en eugenetica
- Dominantie behaviorisme - Watson
- Biologen hielden zich verre van mens
- Hoe experimenteel toetsen

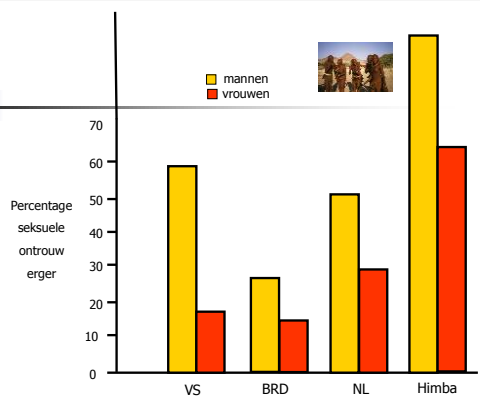
Eind jaren 80: 'evolutionaire psychologie'

- Verzet tegen onbeschreven blad
- Er is een universele menselijke natuur in alle culturen herkenbaar
- Vastliggende aangeboren mentale mechanismen uit jagers-verzamelaars tijd
- Met name gericht op bevorderen reproductief success
- Echter, context en cultuur afhankelijk
- Cultuur verankerd in brein: te zien met fMRI;
- Cultuur verankerd in genen: mensen collectivistische culturen genetisch anders; meer risico depressie, angst etc.

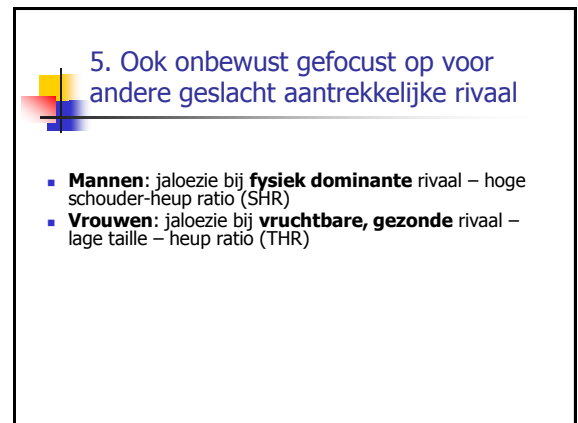
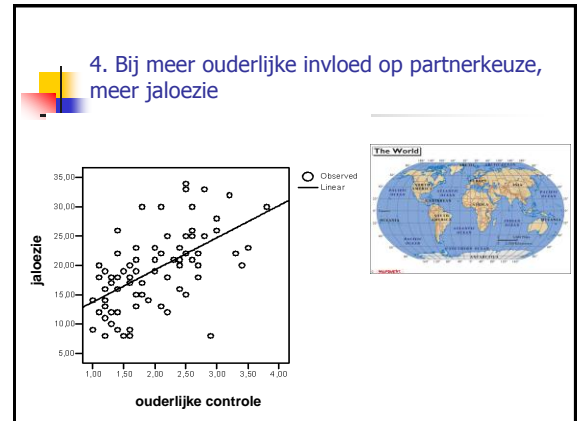
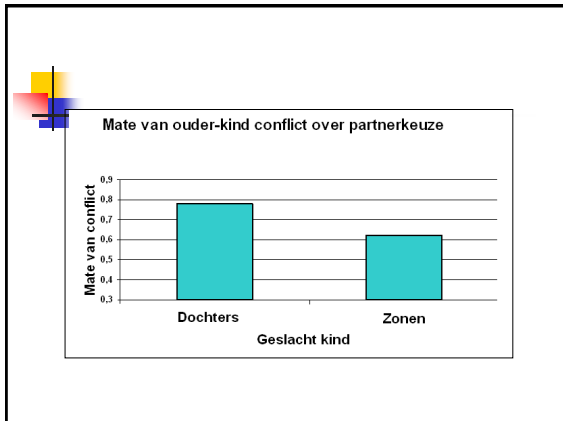
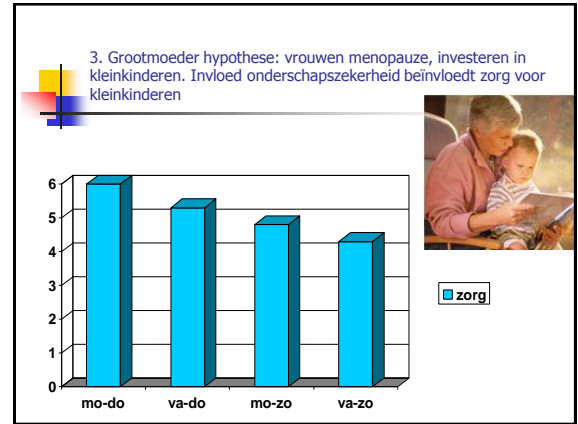
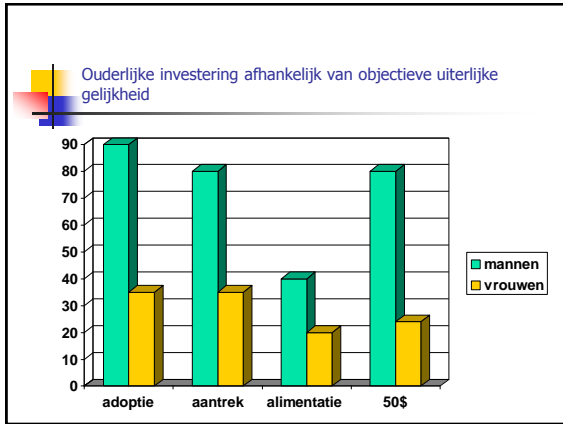
1. Mannelijke seksuele jaloezie: Ouderschapszekerheid: 'Mama's baby, papa's maybe'

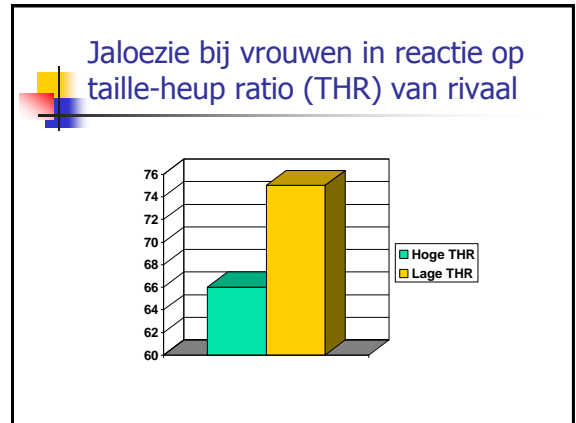
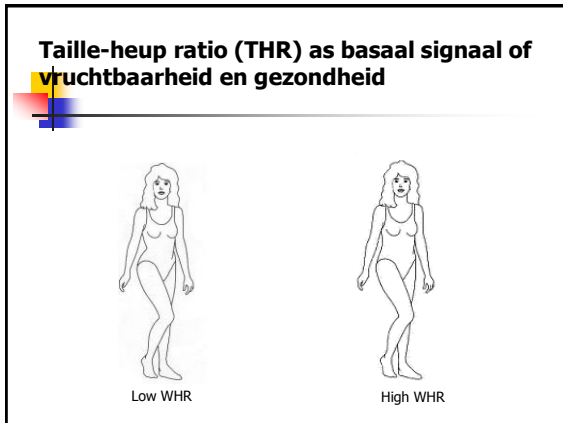
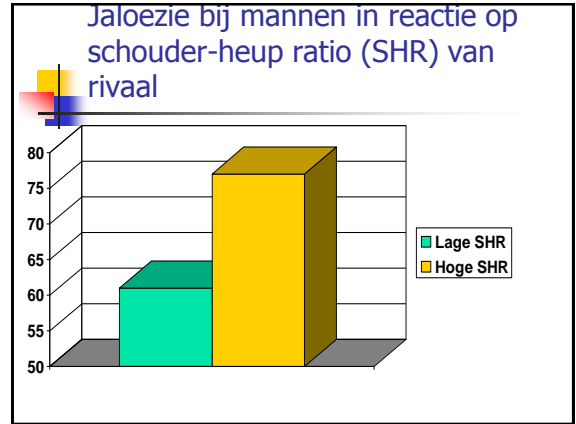
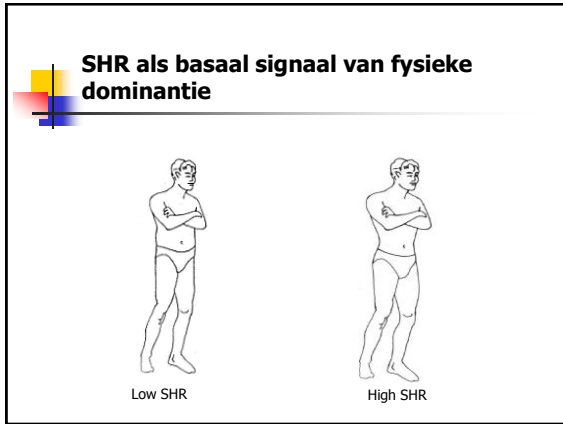
- Stel je voor dat je partner geïnteresseerd raakt in een ander. Wat zou je erger vinden:
- (A) je voorstellen dat je partner een diepe, emotionele band met die ander ontwikkelt
- (B) je voorstellen dat je partner hartstochtelijk seksueel contact met die ander heeft

2. Mannelijk preoccupatie met 'is dat kind wel van mij'

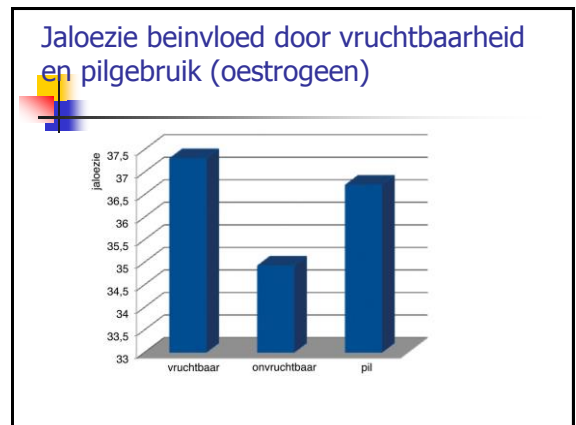
- Vijf kleutergezichten gemorfed gebaseerd op eigen gezicht and dat van vier anderen
- Eén gezicht kiezen

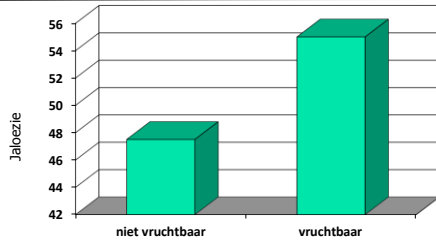

6. Jaloezie beïnvloed door hormonen

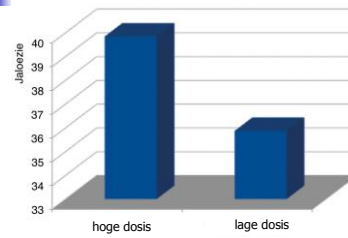
- Bij chacma bavianen meer agressie tussen vrouwen gedurende vruchtbare fase

Jaloezie beïnvloed door vruchtbaarheid in Curaçao

Effecten dosis kunstmatig oestrogeen in pil op jaloezie

Evolutionaire psychologie geen aparte discipline, en meerdere perspectieven

Evolutionair denken doorgedrongen in tal van deelgebieden van psychologie

- Tegen evolutionaire benadering zijn is onmogelijk, onzinnig, en onwetenschappelijk
- Er is niet één evolutionaire benadering
- Tal van controverses
- Evolutie gaat door

